„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин., на пола године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ЛИСТ целокупне српске народне слободоумне странке.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 18. У Новом Саду у среду 1. фебруара 1889. ГОДИНА XXIV.

МИНИСТАРСКА КРИЗА.

Будимпешта 30. јануара.

У политичким круговима влада велико узбуђење; опште је мишљење, да је наступила министарска криза, а говори се и о томе, да је министар председник Тиса поднео већ оставку.

Колико је истине у овој последњој вести не знам, али је извесно, да парламентарни ред захтева, да Тиса одступи. Не учини ли то, онда је он погазио и последњу формалност парламентаризма, а до сад је гледао, да бар формално буде парламентаран, кад у ствари то никад био није.

Узроци, који гоне министар-председника да даде оставку врло су прости. У клубу владине странке изјавио је министар-председник, да се предлог одбрамбеног закона мора у целости усвојити, и то се мора усвојити великом већином, јер ће иначе дати оставку. У сабору је наглашавао то исто, у сваком свом говору.

Но опозиција, која се подигла против §§. 14. и 25. одбрамбеног закона, захватила је све кругове. Та се опозиција појавила на улици, појавила се међу опозицијонним посланицима, појавила се у редовима владиних посланика, па на послетку и међу члановима горњег дома. Према тој опозицији показао се Тиса немоћан, а то увидеше и у Бечу, те су пристали на то, да се §. 14. промени, т. ј. да се у том параграфу каже јасно, да сабор вотира број новака, регрута, само за 10 година. Параграф 25. који говори о једногодишњим својевољцима неће се изменути, али ће се донети законски предлог, који ће доцније бити потврђен од круне, да ће у Угарској полагати једногодишњи својевољци официрски испит на мађарском језику.

Још није извесно, како ће гласити тај законски предлог, али многи посланици захтевају, да сваки, који у Угарској положе официрски испит, па ма био Немац, мора полагати тај испит на мађарском језику. Ако то тако буде, онда је то велика неправда. Посланици угарског сабора тужили су се, како је Мађару тешко, управо немогуће полагати испит на страном, немачком језику. Они су доказивали, да велики део једногодишњих својевољаца мора пасти на официрском испиту, не због тога што је неспособан, него зато, што не уме тачно на страном језику, да изрази своје знање. А кад по новом закону једногодишњи својевољац падне на испиту, онда му је будућност пољуљана, јер мора још годину дана служити.

Ми смо ове разлоге потпуно увиђали. Но кад то важи за Мађаре треба да важи и за друге. И ми не можемо да верујемо, да се иде н. пр. тако далеко, да се ни Немцу, који је у Угарској рођен, неће дозволити да испит положе на свом матерњем језику, а овамо је знаменчан језик у војсци — немачки. Не можемо да верујемо да ће се тако далеко ићи, да се н. пр. Србину неће дозволити, да положе у Угарској испит официрски на оном језику, који му је згоднији, но да мора баш на мађарском језику тај испит полагати. Има код нас Срба правника, који на крају својих наука науче потпуно мађарски, али у прво време, док су једногодишњи својевољци још не владају довољно мађарским језиком. Зашто њима због тога да се убија будућност? Но као што рекосмо, ми у ово за сад још не можемо да верујемо, те нећемо даље ни говорити.

Што се тиче министарске кризе, она је као што рекосмо, осиована. §. 14. ће се променути, и пошто је министар-председник Тиса изјавио, да он не пристаје ни на какву промену, то му је парламентарна дужност да одступи.

Има их који веле, да ће клуб владине странке, а то је већина, изјавити министар-председнику поверење, молити га да и даље остане и он ће остати јер је то жеља већине. Остаће тим пре, што се говори, да ће се и круна придружити тим назорима и неће примити оставку. Но то би био управо нечувен случај. Министар, који постави у једној ствари кабинетско питање, па не продре, треба да одступи. А Тиса је поставио то питање, ако не за целу владу, оно бар за своју особу.

У изгледу је дакле, да ће се народи Угарске, после 15 година, једва једаред ослободити садашњег министар-председника. Само на жалост, цела та промена биће од малог значаја, јер ће досадања владина странка остати и даље на управи, остаће можда са изузетком Тисе цео досадањи кабинет, те тако цела министарска криза носи на себи печат личне а не начелне промене. Но оно што би извукло Угарску из садањег несносног стања, није промена личности, него промена система.

Толико за сад, а кад се ова криза даље развије, бићемо опширнији. —и.

Како је у Босни и Херцеговини.

Много је зло већ изнесено, многа је беда и невоља описана, али све то није још ни десети део зла и невоља, што тиште народ у Босни и Херцеговини.

По томе и сада не може бити о другом чему говора већ опет о злу, о ужасном стању, у коме се босански и херцеговачки народ налази.

Не треба далеко да идемо; да останемо опет само при примерима, извађеним из јадног и бедног живота народног.

Неки Тодор, Србин сељак из села Винограда близу Бљажуја на Сарајевском пољу живи као кмет те обрађује парче земље од прилике 1 кв. километар. Са те је земље добио он лане 360 ока пшенице, 300 ока кукуруза и 170 ока проса. Проценитељ је међу тим проценио пшеницу на 430 ока, кукуруз на 360 ока а просо на 180 ока. Влада је одредила цену пшеници са 50 пара, а међутим исти сељак пшеницу своју није могао у Сарајеву скупље продати оку од 40 пара. Рачун излази сваках. Сељак није има своје коње, него је морао кола најмити, да однесе пшеницу на пијацу. За то је платио 1 фор. У Сарајеву није могао одмах продати пшеницу, него је морао заноћити, те је за ноћиште платио 2 пијастра (16 нов.). На себе је потрошио 4 нов. (купио је комад проје). Други дан продао је пшеницу по 40 пара оку, те је по томе за 360 ока добио 28 фор. и 80 нов. Но проценитељ је проценио да је било 430 ока пшенице, те по томе на десетину отпада 43 оке, што чини (ока по 50 пара) 4 фор. 30 нов. Дакле сељак добио свега 28 фор. 80 нов.

Од тога је платио он пореза 4 ф. 30 н.
За кола — — — — 1 ф.
За ноћиште и храну — 20 н.
свега 5 ф. 50 н.

Остало му је дакле 23 фор. 30 нов. Но од тог остатка половина припала је госпођа чија је земља, а то чини 11 фор. 65 нов. Овамо не долази у рачун семе, које је посејао прошле године, и које је морао оставити да опет посеје. За 11 фор. 65 н. трудио се и мучио један сељак целе године са своја три сина, ћерком и снајом. Тај старац кад је дошао из Сарајева са пијаце, изашла је пред њега снаја, да га дочека и да прими поклон. „Немој ме, снајо, љубити у руку; боље би било, да ме мртвог љубиш! Ништа ти нисам донео! Није тако прошао само овај сељак. Има их хиљадама и хиљадама таквих.

Срез лукавички у округу сарајевском је сиромашан, једва да ако цео срез плаћа 1500 фор. порезе. Прошле године потукао је у том срезу лед поље, а осим тога било је и суше, тако да десетина не би изнела ни 1200 ф. То је влади врло добро познато било, јер је срез молио, да му се пореза опрости. Но управитељ финанција Давид, да покаже Калају, који се баш тада бавио у Сарајеву, како пореза редовно пада, рече да лукавички срез може 1500 фор. и ове године платити, и на томе остаде. Проценитељ је за то вршио своју „дужност.“ Све је двоструко процењивао, а осим тога почео је сељаке тужити, да крију летину. Народ није могао да плаћа и за то се егзекуцијом истеривао новац. Многима је продато све, па чак и даске из кревета. Неком сељаку Ристи Ж. одведоше за порезу последње благо његово — краву и он оде у Сарајево, да моли, да му краву натраг даду, иначе ће заједно са женом и троје деце скапати од глади. Кад за три дана не дође кући, пође жена са одојчетом на руци да га тражи. У Сарајеву је ухвати полиција и „због скитње“ затвори. Жена се разболе и из затвора пренесу је у болницу. Кад је неко запитао лекара шта је са том женом — одговорио је: „Сирота мати није имала више млека у прсима, дете је од глади умрло и ено га лежи у мртвачкој соби.“

А ево шта прича сам један Турчин: Тако ми вере, сви ћемо пропасти, крај нам је ту већ. Ја сам по Тешњу купио новац за кирију вакуфских кућа и уверио сам се, да не само да немамо новаца, већ немамо ни спавати на чему. Од 1200 породица, што живе по вакуфским домовима, остаће до Дмитрова-дне њих 700 без хлеба. Питао сам их зашто је то. Плачући ми одговорише: Све нам однеше још за прошлогодишњи порезни дуг.

Туркиња једна водила цео дан по Сарајеву коња, тражећи да га коме прода. Најпосле нађе на једну познаницу своју. „Ако бога знаш, купи ти коња, већ га цео дан водим, а не могу да га продам!“ — „А зашто га продајеш?“ — „Четир сам већ продала, а ово је сад пети. Продала сам их све да платим порезу, да ми не одведу краву. Боље и коња него краву, јер кад би нам краву одвели, не би имали шта јести.“

И то неколико примера јасно показује, да Босна и Херцеговина под овом управом не напредује. Под турском управом народ је плаћао трипут мање него што плаћа данас. Ако при томе узмемо у обзир још и то, како се летина за десетак процењује, како се одређује цена рани за десетак, може се узети, да сада народ и пет пута више плаћа. А што је још горе. Пре је новац остајао у земљи и живљење било јевтиније. А сада се новац износи из земље. А чиновништво?! Како је оно сада скупо!

Цивилан адлатус има 16.000 фор., управитељ и саветници имају сваки 10.000.; тајници подтајници, конциписте, протоколисте, дијуристе — сви су добро наплаће-

ЛИСТАК.

ПЕДАГОШКИ МУЗЕЈ У ПЕТРОГРАДУ.

Петроград, 25. јануара.

Мало нас је Срба, којима је познато, да у Петрограду постоји већ 25 година „педагошки музеум“ коме нема равна у свету.

Сад, кад ће тај музеум кроз који дан, т. ј. 9. фебруара о. г. славити свој 25-годишњи опстанак, вредно је, да се наш српски свет, бар у неколико обавести о руском „педагошком музеуму“.

1875. год. била је у Паризу међународна географска изложба, на којој је руско географско друштво изложило неке предмете „петроградског педагошког музеума“. Онда је оценјивачка комисија признала музеју највишу награду, и створено је признаће, како ни једна од заступљених држава нема свога, што је руски „педагошки музеум“ изложио. Комисија за оцену и награду изјавила је онда, како би по науку и знање било врло корисно, кад би се у свим европским државама, по руском примеру, заснивали педагошки музеји.

Тога мисао и жеља изложбене комисије у Паризу, нашла је одјека, и заснивани су подобни музеји у Бриселу, Паризу, Цириху, Ђенови, Берну, Риму, Палерму, Филаделфи, Вашингтону, па најзад и у Јапану.

У Паризу изложила је Немачка, уз Русију неке педагошке предмете, и кад се уверила, како су Руси Немце, као и све остале у том надмашили, онда су Немци своје одељење одмах затворили, јер је то за горде Немце срамота била, што су их „варварски“ Руси надмашили. Још већа је било Немцима криво, што руски „педагошки музеум“ стоји под управом и руководством руских војничких школа и што му је главни управитељ генерал Коховски.

Руски „педагошки музеум“ био је заступљен и изложио је многе предмете на изложбама у Бриселу, Лондону, Венецији и Филаделфији и добио је свуда не само највећу награду, него је свуда уверио руске противнике, како је руски народ, што се науке и знања тиче, ако не напреднији, а оно бар иза других не изостаје.

Од француског министарства за просвету добила је руска комисија на тој изложби почастну диплому „Le palmes de l' instruction publique!“ наменьену „oficier de l' instruction publique“ и „oficier d' Academie!“

Бивши немачки престолонаследник, који је ту изложбу у Лондону посетио, јавно је признао, и руском генералу Коховском ласкаво приметио, како није веровао, да су Руси у том тако далеко дошли, и да имају, што сви остали напредни народи немају. Немачки престолонаследник наложио је професору Офенхајму, да руске предмете добро проучи, па да се у Берлину по руском образцу „педагошки музеум“ устроји. Професор Офенхајм је све копирао, посетио је после Брисел, видио, како је овамо по руском примеру „педагошки музеум“ устројен, држао је у Берлину јавна предавања, опширно је нацртао и предочио, шта је у руском „педагошком музеуму“ видео и с каквим се средствима Руси за очување народног здравља служе. У Немачкој се од то доба још и данас труде, да у томе Русе ако не баш престигну, а оно бар достигну.

Далеко би отишао, кад би вам подробно све описао и изложио, како је руски „педагошки музеум“ устројен, јер то није у самој ствари само музеј, где су смештени разни предмети, него је то академија за научност и народно образовање.

У том музеју налазе се сва могућа спомоћна средства за педагошке и друге науке. У пространој згради смештене су разне мапе, цртежи, научне справе, књиге, модели, калупи, апарати, инструменти и т. д., и све врло занимљиво и уметно.

Кад се узме опширан опис и баци поглед у-њ, то се сваком тек онда предочава, како је ту све свршено. Сваки предмет има своје одељење, као за математику, физику, хемију, астрономију, географију, за руски језик и књижевност, за стране језике, за очување здравља, за музику и пјеније, за почетну наставу, антропологију и т. д.

У том музеју предаје се из неких предмета бесплатно, особито француски језик и музика, а јавна предавања о разним предметима и дискусије научног света, бивају скоро сваког дана и сваком је приступ слободан.

Саразмерно саке године држи се ту 50—60 научних предавања; за војнике и прости свет најмање 50, за црквено пјеније 25, а још других научних, забавних и популарних читања и предавања најмање 20 пута. Осим тога свега, предаје се сваки дан бесплатно поучавање у музици и многим другим предметима.

По извештају посетило је за годину дана тај музеј и учествовало је на јавним предавањима, расправама и забавама преко 100.000 људи, и долази на свако предавање саразмерно од 500—600 душа из свију слојева народа руске престолнице.

Музеј има свој капитал, издржава се сам и не треба више државне потпоре. За разне предмете, нерачунајући, што је поклоњено од државе, корпорација и појединаца, потрошено је више од 150.000 рубаља. Музеј има своју велику стручну књижницу, за коју су сви писци своја дела поклањали, а много је и страних књига купљено.

Не би згорег било, кад би се неко од српских педагога и учитеља нашао, па да оде на прославу руског „педагошког музеума“ и да учествује у тој руској прослави, а уједно, да проучи ту установу и опширније о свему прозбори Ја нисам у томе стручњак, но хтедох само да скренем пажњу на ту ствар.

П. У—ц.

ни. Обичан официјал има годишње 1000 фор. Може ли сирота и непроизводна Босна те терете да подноси?

Народ плаћа које порезе, које разних глоба грдне новце, у сав тај његов крваво стечени новац иде у руке странцима, а понајвише још Чивутима. Живот је ужасно скуп. Народ има издатака, а нема ни од куда прихода. Па зар је онда чудо, што некада на гласу и богати трговци испропадаше, па данас траже да им се удели каква службица и траже милостиње?! И влада даје таквим људима службе, те тако прави од некада богатих трговаца своје креатуре, који неспособни за рад, а да ипак не седе тек бадава одају се денунцирању и иду у тајну полицију. Такви су била пок. Стеван Екмиħ, Јово Настић, Нико Краљевиħ. Сви су они били богати трговци, а после су постали званичници.

Толико за сада. Други пуу више. =

Српско девојачко друштво у В. Кикинди.

Ни један човек, који уме и хоће да мисли, неће и не може сумњати о важности и значају женског васпитања. Да не говоримо о успешном и дурашном раду женскиња на научном и јавном пољу, којим богате научне истине и користе друштву и себи. Тежња и смер свију људи је тај, да одржавају и усавршавају оне врлине и појмове, који чине човека човеком и који разликују човека од осталог бића. Ако човеку спада у дужност да ради на усавршавању друштва, онда та дужност женскињу још већма припада. Веле, да се у браку усавршава муж и жена; али двоје се само онда могу усавршавати, ако су једнако изображени и то један у једном а други у другом правцу. А како ће данашња жена утицати на свога мужа; кад је далеко изостала од изображења свога мужа.

Данашња жена не само што не помаже мужа у раду му, него му још и смета. Колико је било младих Срба, који су из уверења систематски и одушевљено радили на јавном пољу за српске ствари, а када се оженише умукли су, као да су умрли, или ако раде, преседне им тај рад, а све за то, што их њихове жене одговарају и пребацују. Не проливе овако само они, који раде на јавном пољу, него многи не могу бити срећни ни у свом породичном животу; та сваку појаву и рад свака особа друкчије схвата по свом изображењу. А како ће тек једна мати васпитати своју децу, која је и сама никако или слабо изображена. Један је педагог рекао, да дете за прве три године дана више научи, него један ђак за три године дана у великој школи; језуите су говорили, дајте нам децу да их ми васпитамо за првих 6 до 7 година, па се после не бојимо, да ће те их одучити. Дете дакле у прво доба највише научи, а у то доба искључиво мати васпита дете.

Нема човека, који прати и ради на народној просвети, а да би био потпуно задовољан успехом данашње наставе; а успехом женске наставе није нико задовољан; доказ је томе осим осталог и покрет немачких госпођа у Берлину, које су прошле године у једној преставци упућеној на сабор искале знатне промене у женској настави. Успехом женске наставе дакле није задовољан онај народ, који највише ради на народној просвети. А шта ћемо тек ми Срби да кажемо о жалосном стању наше женске наставе?

Сваки друштвени покрет обично изазове каква потреба, какав рад у добром или рђавом правцу; што је већа и разложна потреба, која изазива какав друштвени покрет, тиме је већа могућност и нада, да ће се овај покрет развијати и с временом плода донети.

Сваког пријатеља напретка мило је дирнула веет, да се у В. Кикинди удружило неколико младих Српкиња у намери, да недељно неколико сахата заједно читају корисне, српске књиге и да се на тај начин поучавају, забављају, како би се што темељније спремиле за живот, за свој племенити позив.

Да би се одржало српско девојачко друштво, нужно је, да је оно покренуто из потребе. Српске су девојке увиделе значај женског васпитања и слабо васпитање наших девојака и удружише се ради поуке и забаве, а то нам јамчи, да ће њихово друштво напредовати и одговорити своме смеру. Да би се одржало српско девојачко друштво нужно је још, да имају чланови воље и одушевљења. Никаква се истина или жеља неда остварити, ако нема за то воље и одушевљења; одушевљење надмашује вештину; Немац проваљује истине, а Француз их остварује. Иста наша подузећа брзо пропадну једно, што су поникла из непотребе, а друго канда још већма за то, што се нема воље и одушевљења. Свако друштво па било оно ма које природе, ако се оснива на потреби и одушевљењу својих чланова, пре ће се развијати и плода донети, него друштво, у којем само форма везује поједине чланове за друштво.

Тешко је питање, хоће-ли споменуто друштво имати стварне користи или не; ово зависи од искусних људи, који ће их упућивати и показивати, шта да читају и уче; хоће-ли друштво имати стварне користи зависи даље од материјала, што читају и уче. Васпитање учи како треба да се живи; а нема теже од оне науке, која учи како треба живети. За то и има врло мало људи, који знаду како треба васпитати, а још мање има књига, које се могу дати девојкама, да читају и да се васпитају. Књижевност за девојке је слабо обрађено поље, а код нас је скоро никако ни нема; за то је тешко наћи књига, које би смо могли препоручити девојкама. Истрајна воља и здрав свид у избору књига, што их имамо, могу све тешкоће савладати.

Ми из свег срца желимо напретка и успешна рада нашим сестрама (воља да се неће срдити, што их тако називамо, тим пре не, што су нас и саме браћом назвале у телеграму, којим нам срдачно честитаху прославу педесетогодишњице Текелијина завода) у В. Кикинди; угледале се на њих и остале Српкиње, а они, који су у близини, нека их помажу у њихову племениту и корисну раду.

У Будимпешти 24. јануара 1889.

С. С.

Српски народно-црквени фондови.

Саспитавамо свде по извештају управе српских народно-црквених фондова за год. 1887. стање њихово. Стање наших народно-црквених фондова при крају године 1887. било је у обвезницама и готовини свако:

	фор.	нов.
1. У фонду непрекосовскем	1,761.288	$91\frac{1}{10}$
2. „ „ влерикалном . .	2,005.045	$83\frac{9}{10}$
3. „ „ за музеум (т. ј. „благодејаније“)	77.935	50
4. У фонду за зидање патријаршске резиденције. . .	221 803	$65\frac{5}{10}$
5. У фонду Саве Текелије (за војничке стипендије)	581.312	$19\frac{5}{10}$
6. У фонду владике Путника (за стипендије)	20.204	55
7. У фонду архимандрита Зелића	26.451	08
8. У фонду Божићевом . .	23 245	39
9. У фонду Нестора Димитријевића (за стипендије)	59.071	$63\frac{5}{10}$
10. У фонду Пајићевом (за стипендије)	25.961	$72\frac{5}{10}$
11. У фонду Адамовићевом (за стипендије)	49.228	60
12. У фонду Рајићевом . . .	5.001	$55\frac{5}{10}$
13. У фонду манастирском .	50.819	$62\frac{4}{10}$
14. У фонду јерархијском (за потпомагање срп. сиромашних парохија	172.257	$68\frac{5}{10}$
15. У фонду Рајачићевом . .	1.050	$02\frac{5}{10}$
16. У фонду мин. Гемирја .	22.719	16
17. У фонду Сервицковом (за стипендије)	68.681	94
18. У фонду Бајићевом . . .	4.117	15
19. У фонду школском . . .	48.472	$69\frac{3}{10}$
20. У фонду Балиновом (за стипендије)	22.195	$24\frac{5}{10}$
21. У фонду пенвиновом . . .	22.553	$78\frac{7}{10}$
22. У фонду Марковом . . .	454	31
23. У фонду Видаковом . . .	10 031	12
24. У фонду Харит-Петровићевом (за стипендије) . .	27.931	80
25. У фонду Кенгелчевом . .	4.000	—
26. У фонду за зидање свештеничког дома у Мехадији	481	40
27. У фонду саборских трошкова за сабор од г. 1885.	887	90
28. У фонду за помешане српско-романске општине . .	11 953	15
Цело стање свих црквено-народних фондова у Карловцима износи дакле крајем године 1887. свега	5,325 157	$62\frac{4}{10}$

т. ј. пет милијона, три стотине двадесет и пет хиљада, сто педесет и седам форината $62\frac{4}{10}$ новчића.

Редовна главна скупштина Срба занатлија Новосађана.

—а— Нови Сад.

У четвртак 26. јануара ове године сбавила је „Задруга Срба занатлија Новосађана“ своју деветнајсту главну редовну скупштину.

Од укупних задругара и задругаркиња на броју 128, било је 80 присутних, који су сви до једног имали решавајућег гласа.

Скупштина је свој рад у 10 сати отпочела под председништвом свог велеуваженог старине председника г. Петра Татића.

Пошто је дакле по правилима друштвеним надполовина од целокупних чланова присутна, то председник отворив скупштинску седницу са тронутим, отприлике овим речима: „Сваком је брату држим до овог часа познато, да је зла коб ово дана задесила наш прејасни краљевски престо изненадном смрћу његова јединца сина престолонаследника Рудолфа, а наше пуноспасавајуће наде искреног пријатеља, те тим и васколико грађанство ове драге нам и миле домовине у црно завила“.

Скупштина тронутим једногласним узвиком са устајањем кличе: Вечна му и светла успомена!

Члан задружни Сава Стојковић предлаже, да се уведе у данашњи скупштински записник наша туга и синовно жаловање за тако великим и ненакнадним губитком.

Скупштина са устајањем и једногласним примањем прима горњи предлог својег брата и кличе: Слава му! Затим се пређе на дневни ред, који је познат читаоцима овог листа из позива од 21. тек. мсца.

На другом месту читала се читуља умрлих задругара и задругаркиња у минулој години, која нам показа, да су се у вечност преселиле ове личности: Лазаревић Тоша, Продановић Јован, Шилић Милан, Писаревић Живко, Захарић Марија, Шајновић Стана и Ивковић Ката.

Скупштина са устајањем одаздва се: Бог да им душу прости и лака им земљица била!

На трећем месту би извештај прошлогодишњег одбора, који од речи до речи овако гласи:

Славна скупштино!

Давно су прошла она златна времена, у којима беше занатлијство, све нам драге и миле отаџбине заштићено законом од сваке стране, те као таково могаше онда цветати и напредовати у сваком свом подузећу. Данас то није тако. Данас се не чува ни стари патриархални живот, нит заштићава занатлијство, данас је све то немогуће постало. Сад је настао други правац, правац модерног калупа, који се не само у нашој држави за целисходним сматра и држи, но скоро по свој просветној Европи, данас је дозвољено свакоме, па ма он и не био човек од заната, помоћи се сваким јавним радом, који му се као такав од помоћи види. Данас дакле може и онај да води занат и трговину, који никад ни видио није тезгу и наковањ. Истина бог, занатлијство се против тог модерног калупа много пута тужило нашој високој и велепоштованој влади, па и данас непрестано диже свој тешки вапај, али шта ћемо и куд, кад и сами знамо, да је веома тешко повратити и најдебљу печеницу, кад се једном несмислено из руку испусти.

По овоме дакле предреченсме, данас баш вреди по сваког изученог радника она наша народна пословица: „Без друштва нема јунаштва“. Данас је ако ико, оно наше занатлијство упућено на заједницу и међусобно помагање по ономе: „Јача су троица, него сам Радоица“. Али шта ћемо, кад је тај у свету напреднијем једино спасавајући пробитак тако далек за неспремљене и маловерне људе, као што је то сунце од земље, а да то заиста у истини и постоји, увидеће славна скупштина из рада својег главног одбора.

Овај одбор држао је у прошлој години 1888. шест редовних одборских седница, једну вередовну и једну ванредну главну скупштину.

Цео рад главног одбора ишао је једино на то, да оснажи и утврди темељ ове задруге, да све могуће учини по залогу својег печата „рука руку пере, а образ обадвије“.

Овај одбор позвао је у два маха све задругаре своје, да свим могућим силама оствари и у дело приведе онај предлог петорице од прошле главне скупштине, да се подигне болница за невино изнемогле занатлије. али је у оба маха дошао до претешког закључка, да је још ледено срце у многих наших задругара, јер осим 15-торице, други нехтедоше пристати на тај одвећ нуждан а лако остварајући предлог.

Славна скупштино! Овоме је одбору лебдео на јави и усну онај скупштински закључак да себи дом прибави, али и тај одборски предлог пропаде на ванредној скупштини од дана 28. јула 1888.

Главни одбор је осим других предлога својих остварио и у дело произвео тако звано „појачко занатлијско друштво“ којег је задаћа да задобије у нашем цењеном грађанству важност овој задрузи, а и да овој задруги пружи даном приликом и материјалну могућност. Овај одбор држао је и једну мајалеску забаву, у нади, да учврсти и поврати брацку слогу, ако је то у ком брату престало битисати, но и том скромном забавом не беше бог зна како срећан.

Доста то, да је овај одбор све могуће од своје стране чинео, да ова задруга својим летом полети оној спасоносној мети: „сви за једног, а један за све.“

Славна скупштино! да је овај одбор савесно и марљиво руковао са имањем задружним, види се из поднешеног извештаја благајниковог.

Напослетку овај одбор није имао ове године између себе и својих подчињених никакве зађевице, но је у лепој брацкој слози живео, у седницама одборским мање више марљиво долазио и своју задаћу савесно вршио. Сад друго неостаје овом одбору, но да се ево после једне године својег марљивог рада захвали овој велепоштованој скупштини, у нади, да ће она узети рад овог одбора на повољно знање са брацком опросницом; да и друге вреднije задругаре овој задрузи за чланове главног одбора на понос и своју диву изабере.

Скупштина са одобравањем узима извештај главног одбора на повољно знање, закључивши, да се још једном позову задругари рад оснивања своје болнице.

На четвртом месту читао је задружни благајник извештај задружне благајне, у којем се види да је ово друштво и у том погледу ове године напредовало. Унело је готовине у задружну благајну за ову год. 1888. 279 фор. 5 нов. а у асни је за 71 фор. 18 новчића.

Скупштина је са одопадањем и захвалном опросницом узела извештај својег благајника на повољно знање.

Члан задружни Ђока Крушедолац пита председника је ли истина да се уписани капитал од 51 фор. 89 нов. на реалитетима упокојеног Емила Чакре на по све рђавој основи налази, да нема уписаног оног броја од 5215 у овдашњој грунтовници, па ако је тако да задруга ова своју трудну крајцару изгубити мора са нехатње туђе, предлаже, да се бившем правдобранитељу г. Стевану Павловићу негодовање од стране све задруге поднесе, тим пре, што он врло добро знаде, да је речени правдобранитељ за тај и друге радове ове задруге и своју достојну награду у новцу примио.

Друштвени бележник одговара, да је од стране одбора чињен озбиљан корак у том погледу, да је он са још једним чланом превртао све списе и протоколе да је одбор пуно уверен да нема тог броја кога задруга води као уписан на реалитетима предреченог, али у тој журби нашао се један пуноверан старији члан, који тврди да је поменути дуг као интабулисан дошао до руку некадањег одбора, те усљед тог предлаже, да се та ствар још једном упути одбору на коначно извиђење.

Скупштина прима тај предлог, молећи својег велеуваженог правдобранитеља г. др. Илију Вучетића, да и он од своје стране својски поради, да тај дуг не остане изгубљен.

На петом месту поднашају се сви они чланови за брисање из задруге, који нису хтели у минулој години да подпуно одговарају правилима друштвеним.

Члан Ђока Крушедолац није никако за брисање, јер је он подпуно уверен да је бивши послужитељ свему томе криваац, што су неке запетости у том погледу непријатно искочиле, те предлаже, да се сви поменути поново приме, ако то годишњи или заостали улог уплате. Скупштина једногласно прима тај предлог с налогом, да гл. одбор по њему поступи.

Скупштина приступа избору председника, потпредседника, бележника, благајника и осталих часника.

Пошто се врли старина Петар Татић на дугу молбу никако не хтеде примити председништва, то скупштина једногласно са дуготрајним „живио“ реши, да му се захвала на његовом трогодишње труду у записник уведе. Скупштина приступи избору председника и једногласно акламацијом изабра за председника г. Глишу Летића. Скупштина је такође акламацијом изабрала за потпредседника Саву Стојковића а за перовођу Милана Јовановића учитеља јов. школе.

Скупштина поново умољава својег необичне вредности петогодишњег благајника г. Владимира Угришића, да се и на даље благајништва прими.

Влад. Угришић захваљује се од срца на тој почасти, али се даље никако не може те почасти примити, јер му фамилијарне околности поред најбоље воље његове одњуд не допуштају.

Скупштина изриче хвалу и славу свом врсном благајнику и реши, да му се та хвала на његову труду и у записник уврсти, а за благајника изабра акламацијом Тошу Радовановића.

Пошто је по правилима друштвеним новоизабрани председник старом председнику руку пружио и тврдо обећање задао, да ће све могуће силе своје напрећи у прилог друштвени, зауза место председничко, позвав скупштину да и даље мирним а разборитим током приступи избору рачуно-прегледача и половине допуњавајућег одбора.

Члан Никола Продановић предлаже да се скупштина за пет минута претвори у конференцију ради договора, што и учињено буде.

После неколико минута а узајмног договора скупштина акламацијом изабра за рачуно-прегледаче: Петра Маркуша, Ђоку Давидовца и Владу Угришића, за допуњавајуће одборнике: Ђоку Крушедолца, Јозефа Шпилера, Миту Николића, Перу Васића, Лазу Максимовића и Триву Радишића. За заменике одборских чланова: Ђиру Станковића, Младена Топаловића, Стеву

Теларовића, Живка Живанова, Милана Манојловића и Стеву Миланова.

По правилима друштвеним остаје половина од старог одбора: Живко Ђурић, Сава Лучић, Паја Мијатовић, Ђока Миловановић, Васа Смајић и Милан Николић.

На осмом месту изнет је одборски предлог за одлуку, који гласи: Одбор је решио у једној од својих седница, да од ове год. 1889. заведе свечан парастос по нашем православном црквеном обреду свим умрлим задругарима и њиовим добротворима.

Скупштина једногласно прима одборски предлог и закључује, да се тај парастос држи 4. фебруара ове године, и да се путем српских новина позову сви задругари и остали грађани на ту човекољубну свечаност.

Прорачун за годину 1889. остао је лански. Напослетку изабрани су тројица ради оверовљења записника ове скупштине а то су: Ђока Чавић, Арсен Ћирић и Никола Продановић.

Председник благодарив скупштини на охотном и брацком споразуму, распустив је равно у ½ 12 сати.

Скупштина са бурним усклицима одазва се: живио!

Критички преглед.

Српско народно позориште.

Завршна реч.

Из свега, што је довде речено, излази, да је ова приповђена збирка (репертоар) нашег народног позоришта већином неприкладна, мршава и шупља. Нада нас у главном преварила. У 38 представа приказано је 37 разних комада (две представе по два мала комада у једном чину, а три веће приповe су поновљене „по други пут"). Од ових 37 комада, 25 су нови или бар више, да су овде „први пут" приказани. Од овога броја приповe, 17 ком. преведени, а само 8 изворних. Управо само су 6 изворних комада права приповe, а она два одпадају као „стара новина." Но и од ових 6 нових оригинала, само се 4 могу узети као пун број јер остала два имају тек по један чин. Између ових оригинала 3 су прилична, 3 слаба, а 2 сасвим ефемерне вредности. Преводи су већином без избора и без укуса. Преводило се искључиво са француског, немачког и мађарског. О словенској драми нигде ни помена!

Па шта излази из свега овога?

Излази, да ова приповђена збирка већ у начелу не одговара задаћи српског народног позоришта. Плави нас сува конверзација и шваска лакрдијашка бесмислица. Против модерне конверзације и конверзационе драме не би се — донекле — имало шта рећи, кад би било паметног избора, али неки наши преводиоци, ето, загазише у великосветски глиб. С тих страна прети опасност развраћеног укуса, јер нам се износе и таке стварчице, које жестоко насрћу на здрав осећај и моралне појмове народа српског. На класике се сасвим заборавило. Повело их ситничарење. Осим овога, видимо, да се с наше позорнице није ни прстом помакло у корист душевне заједнице словенске. Здрава и једра књижевност словенска дивовски напредује и чини умни преврат у гнилој Европи — а ми о тој „ситници" баш ни бригеша! Њено је место на нашој позорници запремљено чивутском робом и сајамском драстиком. Из овога излази, да важнији део сталне публике наше већ заражен лакомисленом туђинштином, па тежи за пикантним дражењем и шупљом забавом, а занемарује збиљску поуку и душевне потребе српске. Ова невоља опет доводи позоришну управу у материјалне неприлике и гони је, да се лаћа крајњих средстава и да све већма дражи овај настрани укус, само да се публика не би сасвим одпадила и тиме довела опстанак завода у питање. Из овога природно следи, да позориште пада са ниво-а школе на ниво простог забавишта — али само за извесне слојеве. Да би се потанко извидило, ко је створио овај укус, морала би претрести читава историја развића српског позоришта уопште. Овај развитак често је клецао у слабим рукама, а публика није била довољно свесна његове важности, да би томе стала на пут. — Даље се показало, да се у нас данас слабо негује српска повесница, српски осећај и лепота језика. Српски језик се у последње време доста развио, али наука о њему, ма колико да је напредовала, још није могла допрети до — позорнице. Пише се и говори, како се зна и како се коме прохте. А ово баш треба да је нарочита дужност овога народног завода, па то не би било ни тако тешко, кад око њега раде толики прсти и толике главе. — Најпосле видимо, да су нам новији оригинали ретки и слаби.

Него показало се још нешто. Простији свет — маса народа — има здрав укус, али слабо се ко труди, да томе укусу годи и да га развије у корист позоришта. Овоме би се помогло, кад би се многе нове тричарије замениле добром потиснутом остаренсм, као што се од скора и почело. Има врло добрих старих комада, за које не зна читав млађи нараштај, а и остарина их већ поборавила. Ово треба опет изнети на површину, а са приповама поступати пажљивије, па макар их било и мање. То би ишло у корист завода, а и у корист гледалаца без разлике.

Никако не мислим, да нас наше позориште отуђује од осталог света; али сваки народ има нарочитих особина и потреба. Што задовољава Беч и Париз, не може увек задовољити и нас. Ми смемо примати са страна, али само оно — што је добро. С тога при избору туђих производа морамо бити веома пажљиви. Па има тамо ствари, које су и врло добре, па ипак нису за нас, јер могу занимати само ужи круг гледалаца, а ми нисмо кадри, да се на то ограничимо, да се сужавамо. Ми имамо једну те исту публику, без измена, али разноврсну и већином неразвијену — па то увек морамо имати у виду. Ми смо у томе погледу још на путу постајања. С тога је потребно да са хладним и сувим конверзацијама будемо штедљивији. Већина наших гледалаца може и према најдуховитијој конверзацији да буде индиферентна, а за то увек има својих разлога. Наше позориште тек што је крочило ногом, па већ тежи да се изједначи са престоничким позорницама великога света. То је неприродан скок. То изгледа као кад би неко почео да зида зграду из темеља, па одмах прешао — на таван! Но тим пре морамо се чувати бестидног лакрдијашења. То је опасна слама, од које се не граде зидови, али лако може — да упали целу зграду. Главну пажњу ваља обратити на популарна дела из стварног живота свакидашњег, која су сасвим, или бар колико је најпреће, приближна нама. Уз то не смемо губити из вида народни живот и повеснину његову, али ту морамо бити врло савесни у начинима извођења без разлике. Добро је још и то, што се у последње време почело више позајмљивати из мађарске књижевности. Скоро сви досадашњи, прилично разноврсни, преводи с мађарског доказују, да тамо има доста сличног с нашим животом. Још више би се тога могло позајмити из словенске књижевности, која је и много богатија и сроднија нашој природи.

У кратко, треба енергично настојати, да се учини преображај на нашој позорници. Не сме се обзирати на садашње тренутно расположење духова. Има света, који повлађује већ и за то, што — не разуме, па хоће то да покрије својим длановима. Овај завод има преча посла, има своју посебну задаћу. Он треба да учи друге, а не да други уче њега. За то је опет потребно, да репертоар српског народног позоришта удари другим — својим правцем. Који је то правац? — Шта, зар се још ни то не зна? — Е, онда ћемо га морати што пре провађи и тачно одредити. Овде је наговештено, да је дужност овога завода: да шири свест и човечност, да негује врлину и леп укус, да чува здрав морал нашега народа и — да развија српски осећај. Ово треба потанко испитати и дати му одређен облик Да се све ово изведе, мора се обезбедити опстанак завода и променути досадањи правац рада његовог. Срп. народно позориште има права, а и дужност му је, да се одлучно позове на свест и родољубље српског народа и савесност српских књижевника. И публика, и управа, и књижевници и глумци морали би радити сложно и заједнички. Иначе се може десити, да овај народни завод буде присиљен, да се незахвалношћу одужује и самом народу и појединим добротворима својим. Опасност је на прагу, да вештина пође за трбухом, а публика за разватом. Догодили се ово, по несрећи, би ћемо криви — сви.

Дакле, сви прегнимо својски, да ослободимо и сачувамо ову крваво стечену, али важну установу народну.

Свака је народна установа мерило свести народне. Па нека то буде и српско народно позориште.

Вршац, 1888. Н.—ш—ц.

(На крају свих приказа, који су можено смело рећи, произвели необично интересовање, управо сензацију у нашем књижевном свету, захваљујемо се писцу на његовим објективним и стручним приловима. Напомињемо још то, да ми нисмо све приказе позоришних представа штампали оним редом, којим су Вршцу приказиване, с тога, што смо, према свагдашњем простору листа, гледали, да реферат сваког комада уђе у целости, без прекидања. С тим је стар само добила, те ће нас, држимо, и писац и публика извинити што смо кад-кад пореметили прави ред, којим су текле представе у Вршцу. Пр. ур. „Заст.")

Вести из места и са стране.

„Народни пријатељ". Под насловом: „Држава и народно здравље" дата је у штампу II. свеска народног пријатеља.

Видовданска петстогодишњица. Одбор новосадског читаничког певачког друштва, решио је, да „новосадско читаничко певачко друштво" учествује у видовданској петстогодишњици. Певачко друштво почеће учити Станковићеву литургију, и то у оригиналу, а то би требала и друга певачка друштва да чине, јер је Станковићева литургија у разним местима прерађана. Осим тога ће певачко друштво приредити забаву за подмиривање општих трошкова око прославе.

* * *

Читамо у Кикиндској „Садашњости": „Као што се из позива средишњег одбора за видовданску прославу, који се у Руми образовао, види, оно је за средиште исте прославе узело Руму. На позив средишњег одбора румског решило је и наше певачко друштво „Гусле", да учествује у тој за српски народ толико важној прослави. Видовданска прослава, кад узмемо, да је пре 500 год. српско царство на Косову престало, врло је жалосна за српски народ. Но дукат има две стране. Те тако и ова прослава није само зато значајна, што је пре 500 година српско царство пропало, но ја мислим да је она значајнија с тога, што има, да се манифестира, да је српски народ и пропаст царства свога, и грозне муке, што их је после тога државног удара мученички претрпио, све то преживео. Средишњи одбор би могао ваљда и ово узети у обзир при састављању програма? Далеко буди од мене каква зла намера, али моје је скромно мишљење, да се пренаглило при избору, где да се прослави 500-годишњица видовданска, по томе, да је и друштво „Гусле" пало у ту исту погрешку, кад је свој закључак донело. Зашто је згоднија Рума, но какво друго српско место? Ми имамо два места, за која нас вежу успомене, мислим Равницу и Косово поље. Шта спречава те се ова толико важна прослава неможе одржати на самоме равном пољу косовском? Шта ли у Раваници? У позиву се умољавају певачке дружине, да пријаве песме, које мисле певати; где, којом приликом? Сва питања, на која мислим, да треба средишни одбор што пре да одговори, те да програм са свим буде јасан и одређен, као што то изискује важност исте прославе и углед српског народа. У нади, да ћемо жељени одговор што скорије добити, нека је хвала вредноме и родољубивоме румском грађанству и средишњем одбору, који су први прославу ову у своје руке узели, и нека је срећан успех!"

Мило нам је што се певачко друштво „Гусле" одазвало. Но писцу горњих редака морамо приметити, да је на кривом путу ако мисли, да ће средиште прославе бити у Руми. Средиште прославе биће у Раваници, где је тело кнеза Лазара и где је и иначе сваке године видов-данска слава. У позиву румског средишног одбора не вели се до душе изрично, да ће слава бити у Раваници, али је то закључено лане на збору у Раваници и било је о томе неколико пута речи у нашим новинама. — На Косовом пољу приређивати петстогодишњицу била би жеља сваког Србина, ал то би се могло учинити само онда, ако се тога посла лате сва Србија и сва Црна Гора и остала листом Србадија, те се Косово отме од Турака. Арнаути на пољу Косову, тешко би саставили одбор, да приреде све припреме за славу, а после — без оружја се не иде на Косово.

У ствари ухапшених Добринчана. Јављају нам из Митровице, да су прошлог четвртка пуштени сви ухапшени Добринчари, изузимајући петорицу новоизабраних одборника, који су задржани у истражном затвору. — Приватно дознајемо, да је оног дана, кад су затворени Добринчани пуштени, било около 300 Добривчана у Митровици, те су и тамо молили, да их све повпсе, или да и њихове другове пусте, јер су сви једнако криви. Надамо се, да ће нам за идући број „Заставе" стићи о свему опширнији и тачан извештај.

Српска црквена певачка дружина у Сентомашу приређује забаву с игранком, у дворани сентомашке велике гостионице у недељу 5. (17.) фебруара 1889. год. Чист приход намењен је благајници српске црквене певачке дружине у Сентомашу. Распоред је овај: 1. „Ђурђев-дан" од Доубека, пева мушки збор. — 2. Говор о васпитању. — 3. „Устај" од Вилхара, пева мешовити збор. — 4. „Зидање Дечана" од † Мате Поповића, декламује В. Рунић. — 5. „Молитва" од опере „Пустоловца" од Милчинског, пева мешовити збор. — 6. „Птица у кавезу" од З. Ј. Ј. декламује мала З. Продановића. — 7. „Сретан пастир" од Ј. П. Јовановића, пева мушки збор.

Награда од 500 динара. Читамо у „Одјеку": „Управни одбор фонда сиромашних ђака шабачких основних школа објављује у „Шабачком Гласнику", да је у седници својој од 12. јануара, руковођен неизмерном захвалношћу према добротворима ђачким, пок. чичи Филипу Митровићу, папудији, и његовој жени, решио дати 500 динара награде ономе, који би властима проказао убице ових добротвора ђачких. Пок. чича-Филип и његова жена завештали су све своје имање фонду сиромашних ђака шабачких основних школа, и скоро пре две године падоше од зликовачке руке. Властима ни до данас није пошло за руком, да похвата убице, те за то је одбор и решио, да да оволику награду ономе, који помогне, да се зликовац или зликовци пронађу".

Упадања и пљачкања Турака по Србији. Ужички „Златибор", који је од нове године почео опет излазити, доноси у 3. броју белешку са овим карактерним насловом: „Дајте помоћи!" Од неког времена опет су код нас учестали упади Турака у нашу земљу. Како чујемо, Турци Кладничани честе нападају наше пограничне становнике, те их пљачкају и убијају. О овоме се наше власти редовно извештавају, да за времена стану злу на пут, па никакве вајде. У моравичком срезу знатан је број људи од њих погинуо. Често се дешава, да у пола дана ове харамије нападну на кога домаћина, да га опљачкају или убију. Ко има сигурног оружја код себе, он се и брани, ко га нема, он им се не сме ни помолити, него се крију, да сачувају живот, па макар им све пропало. На јаворској пограничној линији има стражара, којима се плаћа, да чувају ту линију, но од тих стражара слаба и готово никаква вајда. Није нам за сада познато, како се узимају ти стражари и ко врши избор. Чули смо, да је од пре неколико година трговано са постављањем тих чувара. Чак и устабаша напредњачки из Ивањице, чувени „прасе-крадац", био је тада од пресудног утицаја, ко ће се за пограничног стражара узети. Ако је и сад тако, онда зна се, какви су стражари и у колико се можемо у њих поуздати, да нам границу сачувају. — Ми мислимо, да је наша влада о овим упадима у своје време извештена, само нам је за чудо, што се она боље не побрине, да отклони ово зло. Од турске владе треба одсудно захтевати, да она боље пази на своје харамије, иначе може свашта од тога изаћи. Неће ли она то да учини, — онда треба наше сељаке наоружати државним оружјем, да бране свој живот и иметак. То је најпоузданији лек".

„Слобода". Као што дознајемо у Нишу ће од 1. фебруара почети излазити нов лист под именом „Слобода". Лист ће излазити, три пута недељно а заступаће начела радикалне странке. Цена ће бити 12 динара годишње.

Позориште у лудници. У Русији отпочињу приређивати позоришне представе у лудницама, које врло благотворно дејствују на поремећене умове. Прва представа, како руски листови јављају, била је у умоболном одељењу болнице у Харкову. Успех је био сјајан и много је радовао и задовољио болеснике. За тим је приређена друга представа.

Петроградско славјанско благ. обшчество постало је 1868. год. и то као одељење московског друштва које је основано 1857. год. За 20 год. свог деловања издало је речено друштво 1,996.990 рубаља. Од тог је издато: на образовање 121 Словена (64 Срба, 42 Бугара, 8 Чеха, 5 Руса и 2 Словака) 71.134 р.; на потпомагање школа у разним словенским крајевима 25.763 р.; на потпомагање разни словенски литературни подузећа 33.429 руб.; на књиге и листове за словенска друштва и појединце 12.695 руб.; на књиге сопственог издања 41.471 руб.; помоћ Словенима за време неродице или рата 764.870 р.; на негу рањеника и на добровољце за време српско-турског рата 479.265 руб.; на потпомагање породица погинулих добровољаца од 1876. год. 39.286 руб.; на православне цркве у словенским крајевима 44.187 руб.; припомоћи Словенима који у Петроград дођу 20.631 руб.; разни расходи 350.871 руб. и на администрацију 75.677 рубаља.

Митрополитска окружница. Читамо у „Гласу Црногорца". Његово Високопреосвештенство г. митрополит Митрофан разаслао је почетком нове године окружницу подчињеноме свештенству, којом наређује, да се 17. октобра, у очи дана, у ком црква црногорска слави успомену св. Петра цетињскога, као на дан када је Бог спасао Његово Величанство цара Александра III. са свом царском његовом породицом, служи литургија са благодарењем и коленопреклоненијем по свим манастирима и варошким црквама, у знак вечне благодарности Богу а у славу светитеља Петра.

Српско-белгијско паробродско друштво. Како из Београда јављају ческом „Народном Листу", тамо се образовало друштво српских и белгијских капиталиста, који хоће да оснују српско-белгијско паробродско друштво, чији ће бродови пловити по Дунаву, Сави и Тиси.

Голубији облак. Друштва љубитеља трговине с голубовима решили су да ове године за време изложбе сазову збор у Паризу. Том ће приликом од један пут да пусте на слободу 100.000 голубова. Ово ће произвести на сваки начин велики утисак, јер ће се од голубова начинити густ облак који ће покрити цео небесни свод. Сада се воде преговори о извођењу тога занимљивог призора.

Нова лађа. На крају прошле године, чињени су на Темзи успешни покушаји са једном повећом лађом, која се покреће електричном снагом. Лађа ова служиће за превоз путника по реци. Она је дугачка 20 метара, а широка 3 метра, а могу се у њу да сместе 80 путника. Лађа може за сахат да пређе 6 миља. Сав покретни механизам њен смештен је у предњем и задњем делу под кровом тако, да се цела површина може употребити за путнике. На средини крова начињен је диван чун, који је снабдевен свима потребама.

Извоз жита из Русије. Службени руски „Вѣстникъ финансовъ" приопћује податке о извозу руског жита год. 1888. Извезено је преко руских граница у средњу и западну Јевропу укупно 479½ пудова (пуд = 40 фунти) жита у вредности од 400 милијуна рубаља. Према години 1887. извезено је за 40% а према год. 1886. за 97% више. Из овога се види, како огромно извоз руског жита расте, те немачки листови добро примећују, да је Русија већ претекла северну Америку. Извезло се највише пшенице, за тим ражи, зоби и јечма. Највећи извоз беше преко Црног Мора: из саме Одесе до 110 милијуна пуда; за тим на балтичко море, где је опет из луке петроградске највише извезено, па из Либаве и Ревела. Ову чињеницу, да наиме житна извозна трговина Русије пролази највише црним морем, препоручује „Новое Время" на размишљање руској дипломацији.

Трговина.

= **Нови Сад**, 31. јануара (12. фебруара). На горњим нашим домаћим пијацама житарским је преко целе прошле, па и ове текуће недеље радња са пшеницом у знатноме промету са напредном ценом, тако, да је при крају прошле недеље цена са 20—22½ новч. порасла виша, него што беше надпрошле недеље. Било је извоза у иноземство, а млинови будимпештански знатне количине пазарили, пошто су им стоваришта са брашном се добро ис-

празнила. Довоза за сада са доњих пијаца нема, имаоци чекају, да се пловидба на рекама отвори.

На нашој житној пијаци није какве веће промене, довоза са раном, односно са шеницом је врло мало, што приспе, млинови су купци по досадањој цени. Кукурузу је цена са 10—15 н., како горе, тако и овамо доле попустила. Са горњих пијаца творнице спирита не пазаре кукуруз, а што се за рану тражи, малина је, те да је досадању цену одржати могло. Покрај врло слабога обрта, цена је код нас рани ова: Шеница новосадска, шајкашка и из остале околине наше 6 ф. 80—6 ф. 90 н. Наполица 5 ф. 70—5 ф. 80 н. Зоб 4 ф. 70—4 ф. 80 н. Јечам 4 ф. 60 н. Кукуруз 3 ф. 70—80 н., на мање за потрошњу 3 ф. 90 н. Све од 100 кгр.

Брашно се у мањим партијама по досадањој цени продаје. Млинови врло умерено израђују брашно сад у овај мах.

На осталим пијацама нашим је још једнако сваки рад и промет у застоју, особито како је минулих дана била мећава, те су путеви и водом и копном неупотребиви за саобраћај. Цена је свакој роби и производу нашем врло умерена. Маст на више 57—58 ф., на мање 62—64 ф. Сланина 62—64 ф. Пасуљ 11—12 ф. Кромпир 1 ф. 80—2 ф. 20 н. Лук црни 3—4 ф. Све од 100 кгр.

Време ведро умерено хладно. Вода у Дунаву од Мохача до Оршаве надолази; лед иде Дунавом.

*

У **Будимпешти**, 30. јануара (11. фебруара). На житној берзи је шеница са врло добром вољом пазарена. Цена је напредна а промет знатан. Кукуруз је са 10—15 н. појевтинио. Зоб и јечам се слабо тражу. Цене без промене. Ових дана је плаћана шеница потиска 80·5 7 ф. 70 н., 80· 7 ф. 70 н., 79· 7 ф. 60 н., 77·7 7 ф. 40 н. Пештанска 80· 7 ф. 55 н., 79· 7 ф. 50 н. Банатска 78·5 7 ф. 42½ н. Сенћанска 78·5 7 ф. 60 н. Новосадска (5000 м. ц.) 77·4 7 ф. 45 н. Све на три месеца.

За готов новац је плаћана: Раж лакша 5 ф. 55—65 н., тежа 5 ф. 70—80 н. Кукуруз нов 4 ф. 20—30 н., стари 4 ф. 40—45 н. Зоб невејана 5—5 ф. 15 н., трговачка 5 ф. 20—30 н., боља 5 ф. 35—55 н., прима 5 ф. 70 н. Јечам за рану 5 ф. 50—70 н.

Термини: Шеница за пролеће 7 ф. 32—34 н., за јесен шеница 7 ф. 52—54 н. Кукуруз за мајјуни 5 ф. 6—5 ф. 7 н. Зоб за пролеће 5 ф. 28—30 н. Репица нова 11 ф. 37½—50 н. Све од 100 кгр.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 31. јануара.

4% угарска златна рента — — —	101·45
5% „ папирна „ — — —	94·25
Дукати — — — — — — —	5·63
Наполеондори (20 франака) — — —	9·55
Немачке држ. марке — — — —	59·15

Редовна годишња скупштина српске читаонице у Новоме Саду.

У недељу 10. о. м. одржала је српска читаоница своју редовну годишњу скупштину. Ток скупштине је у главноме овај:

Др. Лаза Станојевић претседник чита извештај управнога одбора из кога се види, да је читаоница у 1888. год. имала 160 мушких и 13 женских чланова. Укупно примање за ту годину износило је 2666 фор., а издавање 2502 фор. Било је дакле сувишка 164 фор. — Благајник Пера Матић реферише о стању читаоничке благајне за прошлу годину, и по томе подноси прорачун за год. 1889. Из тога прорачуна видимо, да би сувишак за год. 1889. износио 200 фор.

Др. Милан Божески неће да излази ни са каквим конкретним предлогом, али би желео, да скупштина препоручи управном одбору, да више пажње обрати листовима у опште, а српскима нарочито. Листова имамо у опште мало а из Србије н. пр. долази један једини политички лист. — Узима се на знање и одбор се упућује, да према томе поступи.

Милан А. Јовановић предлаже, да се у прорачун узме 50 фор. као стална рубрика за читаоничку библиотеку. — Прима се.

На реду је избор часника. Сви досадањи часници захваљују се на своме звању. Скупштина се претвара у конференцију, чланови са свију страна моле и наговарају досадањег претседника др. Лазу Станојевића, да остане још годину дана у своме звању, но узалуд. Др. Станојевић се извињује и моли да се бира нов претседник, он је, вели, 10 година био на томе месту, доста је, нека пораде и други. Кад се видело, да сво наговарање не помаже и да др. Лаза Станојевић не отступа од своје оставке, као ни остали часници, сложи се конференција у новим часницима, те тако у отвореној скупштини буду изабрани: за председника Паја Гостовић, за потпредседника др. Ј. Велимировић, за благајника Младен Максимовић, за књижничара Ст. Милованов. У одбор су ушли скоро сами нови људи.

Код предлога чита се предлог управног одбора „Читаоничког певачког друштва“ да могу бирати себи свог председника, јер је до сада читаонички председник био уједно и њихов. Око те ствари се развила доста жива дебата.

Др. Јојкић, Милан А. Јовановић и други говоре против предлога, јер би онда певачко друштво било неко засобно, самостално друштво.

Јаша Томић говори у прилог томе предлогу. Тумачи смисао његов теме, што би по досадањем уговору дошао на место др. Станојевића за председника певачког друштва ново изабрани председник читаонички. Ко познаје прилике у певачкоме друштву знаће, да ће се оно само тако моћи одржати, ако др. Станојевић остане и на даље председник. Предлог је управо отуда и поникао, што се у певачком друштву знало, да се др. Станојевић неће ваше примити председништва читаоничког.

За предлог говоре још Пера Попадић, Пера Дамјановић и други.

Др. Милан Божески говори за предлог и одговара Јовановићу и осталим противницима предлога, да та околност, што ће певачко друштво бирати себи свог председника, још не значи, да је то друштво самостално. Самостално је друштво, које има своје засебне, од власти потврђене статуте, а певачко друштво тога нема, него би и на даље остало у органској свези са читаоницом.

Но сви ти разлози нису могли убедити већину. Предлог је одбијен, те ако данас сутра дође до распада и онако тешко склопљеног и одржаног певачког друштва, бар ће се знати на кога пада одговорност.

Скупштина се по томе распушта, пошто је још претходно закључено, да досадањим часницима стави захвалност у записник, на досадањем успешном делању.

Најновије вести.

— Јављају из Будимпеште: Министар-председник јавиће клубу владине странке, да ће поднети своју демисију. По себи се разуме, да владина странка на ту демисију неће пристати. Није сигурно, хоће ли остати при том, или ће Тиса и Његовом Величанству поднети оставку. „Буд. Тагбат“ не верује у озбиљност Тисине демисије, но вели, да је све срачунано на малу комедију, а да ће остати по старом.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

(Стигли 31. јануара у вече).

Будимпешта. У данашњој саборској седници искао је посланик Ђери од председника, да поднесе извештај у погледу демонстрација Председник је изјавио, да ће то учинити, чим се покупе сви податци. — У четвртак почиње специјална расправа о обранбеном закону.

Петроград. По вестима из Авганистана Абдураман-кан упустио се у непријатељства против Русије. Саобраћај је постао несигуран. Русија се спрема за сваки случај, јер могу непријатељства почети. (Оваке вести обично су се исчауриле до сад као лажне.)

Рим. Било је и опет малих нереда, но војска је успоставила мир. Неколицина је уапшена.

Уредништву нашег листа стигло је на приказ:

„Наука главних појмова музике“. (Одобрено и препоручено од срп. нар. црк. шк. савета 29/73 ex 1888. за учитељске и више дев. школе.) Написао Драгутин Блажек, учитељ музике на припр. заводу и вишој девојачкој школи у Сомбору. Цена 60 новч. Издање књижаре Миливоја Каракашевића у Сомбору 1889.

ПОЗИВ.

Овим се најучтивије позивају сви задругари Срби занатлије Новосађани, а и остали човекољубни грађани на свечан парастос умрлих задругара Срба занатлија, који ће се обавити 4. фебруара о. г. у саборној цркви у 9 сати пре подне.

Председништво.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

НАРОДНИ ПРИЈАТЕЉ

ДРУГА СВЕСКА

ДРЖАВА И НАРОДНО ЗДРАВЉЕ

ушла је у штампу. Поручбине и претплата се шаљу на г. **Јована Т. Чавића трговца у Новом Саду.** Она господа, који нису пречистила рачуне за 1. свеску, нека то изволе најскорије учинити.

У Новом Саду крајем јануара 1889.

Уредништво „Народног Пријатеља“.

КЊИЖЕВНА ЗРНЦА

ПРВА КЊИГА.

Нема више на стовариштy. Пошто још поручбине стижу, моле се сва господа, која су поручила књиге, а нису рачун уредила, нека то најскорије учине, како би друга свеска ушла у штампу. Преостале књиге нека се пошљу одмах писцу или **администрацији „Заставе“.**

РЕД ВОЖЊЕ

ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА

ВАЖИ ОД 1. ЈУНА 1888. П. Н.

Из Будимпеште за Београд:

Километара	СТАНИЦЕ.		Муњевити влак (Orient-Express)	Мешовити влак	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	**Будимпешта**	полази	**5.35**	**9.15**	2.40	8.00	—
175	**Субатица**	„	8.54	1.46	**6.24**	6.10	**11.35**
	Шандор	„		1.57	—	—	—
	Верушић	„		2.15	—	—	—
193	Чантавир	„		2.29	—	6.37	**12.36**
	Зобнатица	„		2.40	—	—	—
207	Топола	„		3.05	**6.58**	7.02	**1.22**
	К. Хеђеш	„		3.32	—	—	—
223	Х. Фекетехеђ	„		3.42	**7.17**	7.26	**2.10**
234	Врбас-Кула	„		4.11	**7.31**	7.49	**2.52**
248	Стари Кер	„		4.39	**7.46**	8.11	**3.32**
	К. Алпар	„		4.51	—	—	—
260	Кисач	„		5.06	—	8.29	**4.41**
276	**Нови Сад**	„	10.49	5.55	**8.23**	9.03	**5.24**
279	Петроварадин гр.	„		**6.05**	—	9.10	—
281	Петроварадин	„		**6.16**	**8.32**	9.19	—
286	Карловци	„		**6.32**	**8.41**	9.30	—
296	Чортановци	„		**6.58**	—	9.50	—
300	Бешка	„		**7.11**	—	9.57	—
310	Инђија	„		**7.40**	**9.14**	10.17	—
318	Стара Пазуа	„		**7.58**	**9.23**	10.30	—
326	Нова Пазуа	„		**8.16**	—	10.43	—
332	Батајница	„		**8.32**	—	10.54	—
347	**Земун**	„	12.18	**9.04**	**9.55**	11.15	—
359	**Београд**	„	12.32	—	**10.10**	11.35	—

сваког петка сваког петка

Из Београда за Будимпешту:

Километара	СТАНИЦЕ.		Муњевити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	**Београд**	полази	**2.30**	**5.35**	—	5.16	—
12	**Земун**	„	**2.44**	6.00	6.30	5.48	—
27	Батајница	„		—	7.03	**6.10**	—
34	Нова Пазуа	„		—	7.19	**6.21**	—
41	Стара Пазуа	„	6.32	7.37	**6.34**	—
49	Инђија	„	6.44	8.04	**6.53**	—
60	Бешка	„		—	8.29	**7.12**	—
64	Чортановци	„		—	8.40	**7.20**	—
73	Карловци	„	7.14	9.05	**7.40**	—
78	Петроварадин	„	7.22	9.21	**7.51**	—
81	Петроварадин гр.	„		—	9.29	**7.58**	—
83	**Нови Сад**	„	**4.16**	7.39	9.54	**8.17**	**10.56**
100	Кисач	„		—	10.30	**8.40**	**11.49**
	К. Алпар	„		—	10.44	—	—
112	Стари Кер	„		8.10	10.57	**8.58**	**12.26**
125	Врбас-Кула	„		8.25	11.30	**9.21**	**1.20**
136	Х. Фекетехеђ	„		8.39	11.55	**9.39**	**2.09**
	К. Хеђеш	„		—	12.02	—	—
152	Топола	„		8.57	12.36	**10.06**	**3.05**
	Зобнатица	„		—	12.52	—	—
166	Чантавир	„		9.14	1.04	**10.27**	**3.43**
	Верушић	„		—	1.15	—	—
	Шандор	„		—	1.33	—	—
185	**Субатица**	стиже	6.01	9.34	1.45	**10.52**	**4.35**
	Субатица	полази	6.03	9.46	—	**2.25**	**11.22**
359	**Будимпешта**	стиже	9.35	1.25	6.50	**7.30**	9.45

сваке суботе сваке суботе

НАПОМЕНА. Црним словима штампани сати и минути значе ноћно доба и то од **6** сати у вече до **5** сати **59** минута ујутру.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњено учитељско место у Срп. Елемиру. Дужности су прописане школском уредбом, а плата је: 400 ф. а. вр., пет хвати сламе за грејање учитељског стана и школе и слободан стан са баштом од 200 □ хвати.

Рок је стечају до 12. фебруара по старом календару 1889. год.

1—3 **Школски одбор.**

КОНКУРС.

Ради попуњења парохије Мединско-рацкозарске са платом VI. класе отвара се овим поново конкурс.

Просителји имају своје, сведочбама о оспособлењу своме за отправљање парохијског звања подкрепљене, штемпловане молбенице, за четири недеље дана, од првог уврштења овога конкурса у дотичне новине консисторијуму овом поднети.

Из седнице консисторијума епархије будимске у Сентандреји 19. јануара 1889. држане. 2—3

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

П. ПОПАДИЋА

У НОВОМ САДУ

треба једног помоћника који говори српски и мађарски. 2—3

СТЕЧАЈ.

Отписом вис. крал. угарског министарства богачасти и јавне наставе (под бр. 48.753. ex 1888. г.) уништен је избор једнога питомца с тим налогом, да се на то место нов стечај распише.

Зато се у стипендијској закладу бароница Еуфимије Јовићке поново отвара стечај на једно место, и то за слушаоца филозофског факултета.

Рок стечају траје до 14. (26.) фебруара о. г. и само ће се оне молбе узети у обзир, које дотле стигну. Ова стипендија за слушаоца филозофије износи 450 фор. годишње.

Молиоци су дужни уз молбу приложити ове исправе: 1. Крштено писмо, за доказ да су Срби православне вере, 2. школску сведоџбу од последњег течаја, 3. лечничку сведоџбу о своме здрављу, 4. сведоџбу сиромашног стања, као и о моралном владању.

По закладном уставу питомци су дужни слушати изабрану струку на јавним заводима у земљама св. Стеванове круне. Право првенства имају они, који су родом Старо-Бечејци и чија је општа оцена бар добра. Тек ако таких не буде, онда се узима сваки други православан Србин и ученик, који је грађанин земаља св. Стеванове круне, и то по реду способности.

Ни један питомац не сме — у исто време — уживати још коју стипендију.

Из одборске седнице српске православне црквене општине у Старом Бечеју 28. јануара (9. фебруара) 1889. год.

Јован Михајловић перовођа. 1—8 **Др. Арон пл. Војновић** председник.

КОНКУРС.

Ради попуњења парохије Борјадско-Почке са платом VI. класе отвара се овим конкурс с тим, да удовици почившег пароха од 16. декембра 1888. за годину дана половина свију парохијских прихода и стана припада.

Просителји имају своје сведочбама сврху свога оспособлења за отправљање парохијалног звања подкрепљене и штемпловане молбенице за четири недеље дана од првог уврштења овог конкурса у дотичне новине консисторијуму овоме поднети.

Из седнице консисторијума епархије будимске у Сентандреји 19. јануара 1889. држане. 2—3

Објава.

Од стране управног одбора за заједничко руковање ритских земаља у тителском и жабаљском срезу, овим се до општег знања ставља, да ће се за време од дана закупа 1889. до 15. августа односно 31. октобра 1889. за готов новац под закуп издавати сљедеће ритске земље, као:

860 јутара ритских земаља чурушкој општини припадајућих у I заливу лежећих.

597 јутара ритских земаља каћској општини припадајућих у VI. заливу лежећих.

374 јутара ритских земаља ковиљској општини припадајућих у VI. заливу лежећих.

14500/.... јутара ритских земаља сентиванској општини припадајућих у III. заливу лежећих (Греда.)

236 јутара ритских земаља сентиванској и ђурђевачкој општини припадајућих у III. заливу лежећих.

478 јутара ритских земаља мошоринској општини припадајућих у III. заливу лежећих, последња у парцелама од 50 и више јутара за пашу.

Дражба истих земаља држаће се на лицу места и то:

26. фебруара 1889. и следећих дана по новом календару у чурушком риту.

27. фебруара 1889. и следећих дана по новом календару у каћском риту.

4. марта 1889. и следећих дана по новом календару у ковиљском риту.

7. марта 1889. и следећих дана по новом календару у сентиванском риту.

11. марта 1889. и следећих дана по новом календару у сентиванском, ђурђевачком и мошоринском риту; почињући свагда у 8 сахата ујутру.

Ближи услови могу се сазнати у Тителу у писарни управног одбора.

П. Т. Закупници позивају се у одређеном времену на лице места.

Општинско поглаварство умољава се да ову објаву међу својим становништвом обнародује.

У Тителу 6. фебруара 1889.

Председник управног одбора

1—3 **Гајшин.**

МАШИНИСТА

вичан на ручној преси и тиглдруку може наћи сталног места и добру плату у штампарији **А. Славуја** у Шапцу. Првенство имају, који су вични у слагању. 1—3

Соба по 70 нов. па на више.

П. Н. ПУТНИЦИМА!

Узимам слободу учтиво објавити, да сам одавно већ на гласу

ГОСТИОНИЦУ „КОД БЕЛОГ КУРЈАКА“

у Бечу (средиште унутрашње вароши)

I., Fleischmarkt, Wolfengasse Nr. 3.

купио и исту према захтевима новог времена снабдевши, у **уторак** 1. јануара 1889. ујутру отворио.

За изврсно јело и пиће као и за тачну послугу при умереним ценама постарао сам се најбоље. За многобројну посету понизно моли

АНТОН ЛУЦ,
гостионичар.

1—6

ПОСЛУГА СЕ НЕ УРАЧУНАВА.

ПОСЛУГА СЕ НЕ УРАЧУНАВА.

Соба по 70 нов. па на више.

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.